

COLLOQUES &
CONFÉRENCES

L'intérêt collectif. Vème Assises franco-polonais du droit

6 czerwca 2023

Polska Akademia Nauk Stacja Naukowa w Paryżu

7 czerwca 2023

Université Paris 1 Panthéon-Sorbonne

Michał Sobol

Referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym w Pszczynie

W dniach 6 i 7 czerwca 2023 roku pod auspicjami UAM w Poznaniu i Polskiej Akademii Nauk Stacji Naukowej w Paryżu oraz Université de Paris 1 Panthéon-Sorbonne, a także Uniwersytetu Lotaryńskiego odbyło się kolejne – już piąte – Assises franco-polonais du droit. Tym razem było ono poświęcone interesowi kolektywnemu widzianemu nie tylko z perspektywy prawniczej, ale również historycznej, socjologicznej, ekonomicznej i artystycznej, a to w myśl idei przewodniej tych cyklicznych polsko – francuskich spotkań naukowych, która – wychodząc z założenia, że prawo jest dla człowieka, a nie człowiek dla prawa – przekonuje, że dobre prawo musi uwzględniać naturę ludzką i mechanizmy funkcjonowania jednostki w społeczeństwie; tylko wówczas będzie się ono przyczyniać do budowania wspólnoty prawdziwie łączącej obywateli oraz instytucji, które będą im służyć pomocą i nie będą kojarzone z opresją.

Spotkanie naukowe animowane zaangażowaniem Pań Profesor Anny Musiały i Nicole Maggi-Germain oraz Pana Profesora Raphael'a Dalmasso odbyło się w pierwszy dzień w salach reprezentacyjnych PAN Stacji Naukowej w Paryżu. Cykl wykładów zainauguował prorektor UAM do spraw współpracy międzynarodowej Rafał Witkowski przedstawiając przez pryzmat dziejów Rzeczypospolitej szlacheckiej oraz związków Polski i Litwy historię pojęcia interesu kolektywnego. Referat Anne-Catherine Wagner poruszył kwestię kształtowania się interesu kolektywnego w wyniku interakcji między

pracownikami będącymi zarazem udziałowcami tzw. kooperatyw produkcyjnych (*société coopérative de production, SCOP*). U niektórych polskich słuchaczy referat ten obudził wspomnienia o spółdzielniach produkcyjnych, choć pamiętać trzeba, że SCOP to spółki prawa handlowego. Kolejne wystąpienie należało do Małgorzaty Jacyno, socjolożki, która zobrazowała słuchaczom w jaki sposób postępująca indywidualizacja zmienia naszą kulturę, w której zaczyna dostrzegalnie dominować dyskurs terapeutyczny, przedstawiający problemy społeczne przez pryzmat indywidualnych nieszczęść i problemów, a w konsekwencji prowadzący do zastąpienia wspólnego doświadczenia społecznego sumą indywidualnych traum jednostek. Zauważając, że w prawie pracy pracownik nie jest jedynie stroną umowy o pracę, lecz przede wszystkim członkiem wspólnoty pracowników. Lou Thomas przedstawił znaczenie pojęcia interesu kolektywnego w prawie pracy – jego rozumienie, sposób posługiwania się nim przez ustawodawcę oraz ograniczenia w zastosowaniu tego pojęcia. Raphaël Dalmasso przedstawił funkcjonowanie układów zbiorowych pracy, również tych regulujących zwolnienia grupowe w kontekście relacji między interesem indywidualnym pracownika a interesem kolektywnym ogółu pracowników przedsiębiorstwa. W kolejnym referacie wygłoszonym przez Jérôme'a Gautié słuchacze mieli sposobność zapoznać się ze spojrzeniem ekonomistów na pojęcie interesu kolektywnego, który – jak się okazało – nie zawsze jest dla nich prostą sumą interesów indywidualnych. Baptiste Delamas analizując orzecznictwo i przepisy zreferował mechanizm wywodzenia przez organizacje związkowe legitymacji do występowania przed sądem pracy wówczas, gdy pośrednio lub bezpośrednio zagrożony naruszeniem jest interes zawodowy, rozumiany jako interes wspólny osób wykonujących dany zawód. Anna Musiała spoglądając z perspektywy prawnika z kraju postkomunistycznego, w którym obecne jest silne przywiązanie do indywidualizmu i nieufność do doktryny prawa do tego co kolektywne, podjęła próbę redefinicji pojęcia interesu kolektywnego w świetle założeń konstytucyjnych oraz umieszczenia tego pojęcia we współczesnym prawie pracy. Pierwszą część wystąpień zamknął referat Gaëtana Cliquennois naświetlający

z perspektywy europejskiego orzecznictwa z zakresu praw człowieka napięcia występujące między interesami indywidualnymi a interesem kolektywnym. Druga część obrad odbyła się w formie *okrągłego stołu*, przy którym zasiedli przedstawiciele polskich i francuskich związków zawodowych (Inicjatywy Pracowniczej, Confédération Générale du Travail oraz Confédération française démocratique du travail), którzy debatowali o interesie kolektywnym w kontekście działań organizacji zrzeszających pracowników. Pierwszy dzień obrad uwieńczyło spotkanie z malarzem Alainem Boggero, który swą twórczość poświęcił ludziom pracy, pośród których spędził wiele lat swego życia.

W drugim dniu konferencji jej uczestnicy przenieśli się do dzielnicy łańskiejskiej, aby w murach Wydziału Prawa Uniwersytetu Paris 1 Panthéon-Sorbonne kontynuować wystąpienia i dyskusje z dnia poprzedniego. Mélanie Schmitt przygotowała referat poświęcony interesowi kolektywnemu pracowników w prawie unijnym. Prelegentka w swoim wystąpieniu wykazała, że UE nieufnie spogląda w kierunku związków zawodowych, które ze swej istoty mają na celu formułowanie i obronę interesu kolektywnego pracowników. Okazuje się, że prawo unijne na stosunki prawne z zakresu prawa pracy patrzy przez pryzmat indywidualistyczny. Odmienne spojrzenie na interes kolektywny zaproponował Wojciech Jakimowicz, który z perspektywy administratywisty zauważył, że koncept ten w prawie administracyjnym nie jest wykorzystywany i pochylił się nad przyczynami takiego stanu rzeczy dochodząc do wniosku, że choć słowo *kolektywny* odsyła do wspólnoty, to jednak ten rodzaj interesu nie może być wiązany z interesem publicznym, a raczej jest odmianą interesu indywidualnego. Nicole Maggi-Germain zaprezentowała swoje przemyślenia na temat interesu kolektywnego i norm Międzynarodowej Organizacji Pracy, które swoją uniwersalność czerpią z odwoływania się do powszechnie uznanych wartości i praw człowieka. W konkluzjach referentka wyraziła przekonanie, że największym wezwaniem stojącym przed tą organizacją jest dążenie do sprawiedliwości społecznej w zróżnicowanym świecie, w którym nie ma uniwersalnego modelu społeczeństwa. Serge Tisseron zaprezentował

spojrzenie psychiatry i psychologa na odporność indywidualną i zbiorową pozwalającą ludziom – zarówno indywidualnie jak i w grupie – radzić sobie w sytuacjach kryzysowych. Studium przypadku poszukiwania interesu kolektywnego na przykładzie powojennej historii Uniwersytetu Poznańskiego przedstawił Pan Profesor Tomasz Schramm wskazując, że po II Wojnie Światowej uczelnia ta była areną, na której ścierały się totalitarne zapędy komunistycznej władzy z dążeniami środowiska uniwersyteckiego do zachowania niezależności leżącej w interesie wspólnoty akademickiej. O interesie publicznym w ujęciu komparatystycznym opowiedział Michał Sobol próbując znaleźć *wspólny mianownik* tego pojęcia w polskiej i francuskiej kulturze prawnej. W konferencji brali udział również doktoranci polskich i francuskich uczelni. Z pozycji filozofa interes kolektywny potraktował Olivier A. Nayagom wskazując, że jest to interes wspólnoty, a więc grupy ludzi mających wspólny cel; nie można go jednak zredukować do interesu konkretnej zbiorowości ludzkiej, gdyż między interesem kolektywnym sensu largo a interesem partykularnych wspólnot często występuje sprzeczność. Odwołując się do poglądów Jürgena Habermasa referent wykazywał, że prawdziwy interes kolektywny wywodzi się z interesów dających się zuniwersalizować. Z kolei dla Ibana Larrandaburu pojęcie terytorialnego interesu kolektywnego może stanowić interesująca alternatywę prowadzącą do zmiany paradygmatu działania lokalnej administracji publicznej – proponował on odejście od konkurencji między poszczególnymi szczeblami administracji terytorialnej, którą wzmacnia odwoływanie się do lokalnego interesu publicznego (departamentalnego i regionalnego), na rzecz współpracy w imię terytorialnego interesu kolektywnego odwołującego się do nowej koncepcji terytorium – szerszej i bardziej otwartej niż to zakłada podział administracyjny kraju, oraz do współpracy między wszystkimi podmiotami – zarówno prywatnymi jak i publicznymi – zamieszkującymi dane terytorium. Związki między obowiązkami pracodawców a ochroną środowiska wynikające z ustawy z dnia 22 sierpnia 2021 roku nr 2021-1104 o przeciwdziałaniu zmianom klimatycznym i budowaniu odporności na ich skutki przedstawiła Juliette Germain. Z socjologicznego punktu widzenia

Jan Bugdalski zreferował pogarszającą się sytuację francuskich studentów spowodowaną reformą francuskiego systemu emerytalnego. Historyk Francis Mickus opowiedział o roli kultury w kształtowaniu poczucia wspólnoty w społeczeństwie oceniając, że jest to element spajający silniej niż polityka czy gospodarka. Michał Sobol (doktorant z Uniwersytetu Warszawskiego) na przykładzie procedowanego obecnie projektu ustawy o rozwiązywaniu sporów zbiorowych przedstawił zagrożenia dla ruchu związkowego związane z prawnymi przeszkodami do legalnego wykonywania prawa do strajku oraz prymatem negocjacji nad strajkiem w rozwiązywaniu sporu zbiorowego. Część wystąpień doktorantów zamknęła Elsa Haïm referatem o współdzielonych interesach prywatnych tj. interesami kolektywnymi do prywatności i poufności, których nosicielami są np. członkowie grup towarzyskich powiązani relacjami międzyludzkimi – w ten sposób referentka wyróżniła interesy całkowicie prywatne (przynależne jednostce) oraz interesy prywatne przynależne członkom określonej grupy z tytułu przynależności do niej; te ostatnie mogą być chronione prawnie przez zainteresowaną zbiorowość wykonującą prawa indywidualne.

Konferencję zakończyły podsumowujące wystąpienia przedstawicieli organizatorów, podczas których padła zapowiedź zorganizowania kolejnego, już szóstego polsko-francuskiego spotkania naukowego poświęconego prawu.

VÈMES ASSISES FRANCO-POLONAISES DU DROIT

COLLOQUE

L'intérêt collectif

6/7 JUIN 2023

Comité d'organisation

RAPHAËL DALMASSO
Maître de Conférences HDR
à l'Université de Lorraine

NICOLE MAGGI-GERMAIN
Maître de Conférences HDR
à l'ISST, Université Paris 1
Panthéon-Sorbonne

ANNA MUSIALA
Professeur
à l'Université de Poznań

**ACADÉMIE POLONAISE
DES SCIENCES**
Centre Scientifique à Paris

Lieux

MARDI 6 JUIN
Académie Polonaise des Sciences
74, rue Lauriston - 75016 Paris

MERCREDI 7 JUIN
Université Paris 1, Panthéon-Sorbonne
12 place du Panthéon - 75005 Paris
salle 1

► COLLOQUE DE DROIT DU TRAVAIL COMPARÉ CO-ORGANISÉ PAR L'UNIVERSITÉ DE LORRAINE,
L'ISST, UNIVERSITÉ PARIS 1 PANTHÉON-SORBONNE, L'ACADÉMIE POLONAISE DES SCIENCES -
CENTRE SCIENTIFIQUE À PARIS ET L'UNIVERSITÉ DE POZNAŃ

Inscription gratuite préalable obligatoire : inscription.isst@univ-paris1.fr

Affiche

 PROGRAMME

INTERET COLLECTIF
V^E ASSISES FRANCO-POLONAISES DU DROIT

6 /06/ 2023

LIEU :
Académie Polonaise des Sciences Centre Scientifique à Paris
74 rue Lauriston, 75116 Paris

VARIATIONS AUTOUR DE LA NOTION D'INTERET COLLECTIF

09:30–10:00 ENREGISTREMENT

10:00–10:15 DISCOURS D'ACCUEIL

Magdalena Sajdak (Académie Polonaise des Sciences
Centre Scientifique à Paris)

Nicole Maggi-Germain (Université Paris 1, Panthéon-
Sorbonne)

Anna Musiała (Université Adam Mickiewicz
de Poznań)

Raphaël Dalmasso (Université de Lorraine)

OUVERTURE DU COLLOQUE

Bogumiła KANIEWSKA (Rectrice de l'Université
Adam Mickiewicz de Poznań)

Fabienne PERALDI-LENEUF (Vice-Présidente
Stratégie Europe de l'Université Paris 1, Panthéon-
Sorbonne)

SEANCE 1

Modérateur : Jean-Pierre LE CROM (Université de Nantes)

10:15–10:40 Rafał WITKOWSKI (Université Adam Mickiewicz de Poznań)

L'intérêt collectif : histoire d'un mot, origine d'une catégorie juridique

10:40–11:05 Anne-Catherine WAGNER (Université Paris 1, Panthéon-Sorbonne)

La fabrique de l'intérêt collectif

11:05–11:30 Małgorzata JACYNO (Université de Varsovie)

Populisme thérapeutique et pastoralisme à l'ère du fatalisme endémique

11:30–11:45 ECHANGES AVEC LA SALLE

11:45–12:00 Lou THOMAS (Université Paris-Saclay)

L'intérêt collectif en Droit du travail

12:00–12:15 Raphaël DALMASSO (Université de Lorraine)

L'intérêt collectif dans les accords sur l'emploi

12:15–12:30 Jérôme GAUTIE (Université Paris 1 Panthéon-Sorbonne)

Regard d'un économiste sur l'intérêt collectif

12:30–12:45 ECHANGES AVEC LA SALLE

12:45–14:15 PAUSE DEJEUNER

SEANCE 2

Modérateur : Nicole MAGGI-GERMAIN (Université Paris 1, Panthéon-Sorbonne)

14:15–14:40 Baptiste DELMAS (Université Paris 1, Panthéon-Sorbonne)

L'intérêt collectif dans le contentieux du travail en France

14:40–15:05 Anna MUSIAŁA (Université Adam Mickiewicz de Poznań)

L'intérêt collectif dans le contentieux du travail – perspective d'un pays postcommuniste

15:05–15:30 Gaëtan CLIQUENNOIS (Université de Nantes)
EN LIGNE

Quelles tensions entre intérêt collectif et intérêts privés au sein de la justice européenne des droits de l'homme ?

15:30–15:45 ECHANGES AVEC LA SALLE

15:45–16:15 PAUSE CAFE

16:15–17:00 TABLE RONDE

Modérateur : Jean-Michel DENIS (Université Paris 1, Panthéon-Sorbonne)

L'intérêt collectif et l'action syndicale – représentants syndicaux (français et polonais)

Piotr KRZYŻANIAK (Délégué syndical – Inicjatywa Pracownicza)

Hélène DEBORDE (Secrétaire Confédérale CFDT –
Service Europe – Internationale)
Renata TRETIAKOVA (Conseillère confédérale CGT)
Catherine VINCENT (Institut de Recherches
Economiques et Sociales)

19:00–20:00 LA REPRESENTATION DE L'INTERET COLLECTIF
DANS LES OEUVRES DU PEINTRE ALAIN
BOGGERO

*Intervention du peintre autour de quelques-unes de ses
œuvres*

20:00 DINER